

IV
LES DESASTROSES CONSEQÜÈNCIES
D'UNA SOL·LICITUD

Els esdeveniments a què al·ludien els greus personatges reunits al voltant de la taula on jugaven a cartes, aquella tarda memorable de la festa commemorativa de la petició de mà de la Ismènia, s'havien desenvolupat amb una rapidesa fulminant. La força d'idees i sentiments retinguts per en Quaresma havia originat grans imprevistos amb una seqüència brusca i una velocitat de remolí. El primer fet va sorprendre, però en van venir d'altres i encara d'altres, de manera que el que al principi semblava una extravagància, una petita mania, de seguida va aparèixer com una demència declarada.

Justament unes quantes setmanes abans de la petició de mà, quan es va obrir la sessió de la Cambra, el secretari va haver de procedir a la lectura d'una sol·licitud singular, la qual va arribar a rebre una publicitat i uns comentaris poc usuals en documents de tal naturalesa.

El rebombori i el desordre que caracteritzen el recolliment indispensable a l'elevada feina de legislar no van permetre que els diputats la sentissin; els periodistes, però, que eren a prop de la taula, quan la van sentir van esclafir la rialla, certament inconvenient a la majestat d'aquell lloc. El riure s'encomana. El secretari, enmig de la lectura, reia de manera discreta; al final ja reia el president, ja reia el secretari d'actes, ja reia l'ordenança. Tota la taula i la gent del voltant es van mofar de la petició durant una bona estona. Encara que volien contenir la rialla, n'hi va haver que, com que l'alegria era tan franca, no van poder aguantar-se les llàgrimes.

Qui hagués sabut el que aquell full de paper representava d'esforç, de feinada i de somni generós i desinteressat hauria experimentat una profunda tristesa a l'hora de sentir aquell riure inofensiu. El document acabat d'arribar a la mesa de la Cambra es mereixia ràbia, odi, potser l'escarni propi d'un enemic, però no aquella rebuda foteta, d'una hilaritat innocent, sense més ni més, com si riguessin d'una pallassada, d'una mena de circ eqüestre o d'una careta de clown.

Amb tot, els que reien no sabien el perquè de la sol·licitud i tan sols la veien com un motiu per al riure franc i sense malícia. La sessió d'aquell dia va ser freda. És per això que, l'endemà, les seccions dels diaris referents a la Cambra van publicar la següent sol·licitud i la van comentar amb tots els tons de la paleta.

La petició era concebuda així:

«Policarpo Quaresma, ciutadà brasiler, funcionari públic, convençut que la llengua portuguesa és agafada en préstec al Brasil; convençut també que, per aquest fet, el parlar i l'escriure en general, sobretot en el camp de les lletres, es veuen en la humiliant contingència de patir contínuament aspres censures per part dels propietaris de la llengua; sabent, a més, que, dins del nostre país, els autors i els escriptors, sobretot els gramàtics, no s'entenen pel que fa a la correcció gramatical, cosa que provoca, diàriament, l'aparició d'enceses polèmiques entre els més profunds estudiosos del nostre idioma, fent servir el dret que li confereix la Constitució, demana que el Congrés Nacional decreti el tupí-guaraní com a llengua oficial i nacional del poble brasiler.

El sol·licitant, deixant de banda els arguments històrics que militen a favor de la seva idea, demana permís per recordar que la llengua és la més alta manifestació de la intel·ligència d'un poble, és la seva creació més viva i original; i, per tant, l'emancipació polí-

tica del país requereix, com a complement i conseqüència, la seva emancipació idiomàtica.

És més, senyors congressistes, el tupí-guaraní, llengua originalíssima, aglutinant, és l'única capaç de traduir les nostres bel·leses, de posar-nos en relació amb la nostra naturalesa i d'adaptar-se perfectament als nostres òrgans vitals i cerebrals, perquè és creació de pobles que han viscut i encara viuen aquí i, per tant, posseïdors de l'organització fisiològica i psicològica a què tendim, tot evitant-se, d'aquesta manera, les estèrils controvèrsies gramaticals, oriündes de la difícil adaptació d'una llengua d'una altra regió a la nostra organització cerebral i al nostre aparell vocal —controvèrsies que tant entrebanquen el progrés de la nostra cultura literària, científica i filosòfica.

Convençut que la saviesa del legislador sabrà trobar els mitjans per portar a terme aquesta mesura, i conscient que la Cambra i el Senat en sospesaran l'abast i la utilitat, espero i desitjo que s'accepti la meva sol·licitud.»

Signada i degudament segellada, aquesta sol·licitud del major va ser, durant una colla de dies, tema de totes les converses. Publicada a tots els diaris, amb comentaris sorneguers, tothom en feia un acudit, tothom mirava d'empescar-se una ocurrència a costa del record d'en Quaresma. I això no va acabar aquí. La curiositat malsana en va voler més. Es va investigar qui era, de què vivia, si era casat, si era solter. Un setmanari en va publicar una caricatura i el major va començar a ser assenyalat pel carrer.

Els petits diaris humorístics, aquests setmanaris de sàtira i plagasitats, ja no cal ni dir-ho: es van acarnissar ferotgement amb el pobre major. Amb una abundància que indicava la felicitat dels redactors pel fet d'haver trobat un tema fàcil, les notícies

n'anaven plenes, de tot plegat: que si el major Quaresma ha dit això, que si el major Quaresma ha fet allò altre...

Un d'aquests diaris, a més d'altres referències, va omplir una pàgina sencera amb el tema de la setmana. Al peu de la il·lustració deia: «L'escorxador de Santa Cruz, segons el major Quaresma», i la caricatura representava una filera d'homes i dones dirigint-se cap a l'escorxador que es veia a l'esquerra. Un altre es referia al cas dibuixant una carnisseria, «la carnisseria Quaresma», amb la següent llegenda: la cuinera li preguntava al carnisser: «¿Que no en té, d'orella de porc?» I el carnisser responia: «No, només tenim llengües de gat. ¿Que en vol?»

Amb més o menys ironia, els comentaris no paraven, i l'absència de relacions d'en Quaresma amb el mitjà on sortien feia que fossin d'una constància poc habitual. Van estar dues setmanes en què no es parlava de ningú més.

Tot això irritava profundament en Quaresma. Com que feia gairebé trenta anys que vivia sol, i no havia tingut mai cap topada amb el món exterior, havia adquirit una sensibilitat molt viva, tant que era capaç de patir intensament per qualsevol cosa, per petita que fos. No havia rebut mai cap crítica, mai no s'havia valgut de la publicitat, vivia immers en el seu somni, incubat i mantingut en vida gràcies a l'escalfor dels seus llibres. Tret d'aquests llibres, no coneixia ningú; i, amb la gent amb qui parlava, intercanviava petites banalitats, paraules del dia a dia, coses que no tenien res a veure amb el seu cor ni amb la seva ànima.

Ni tan sols la seva fillola el treia d'aquest retir, tot i que ell l'estimava més que a ningú.

Aquest entotsolament li havia donat un cert aire d'aliè a tot: a les rivalitats, a les ambicions, ja que cap d'aquestes coses que porten als odis i a les lluites no havia entrat en el seu temperament.